

กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ศึกษารณิตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ*

The Process of Developing Women Leaders in Volunteering for Taking Care of the Dependent Elderly: A Case Study of Sawai Subdistrict, Prang Ku District, Sisaket Province

¹จิตรา แสงวัฒนาฤกษ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท

¹Chittra Saengwattanarerk, Phramaha Hunsa Dhammahāso

and Phra Pramote Vadakovito

สาขาวิชาสันติศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peace study Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author.Email: very.rich@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับศักยภาพการทำงานของผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย อ.ปรางค์กู๋ จ.ศรีสะเกษ 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโดยพุทธสันติวิธี 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย อ.ปรางค์กู๋ จ.ศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 23 คน วิเคราะห์ข้อมูล ตีความออกแบบและสร้างกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมาจากสภาพทางกาย สภาพทางจิตใจที่อ่อนไหวง่ายไม่เข้มแข็ง ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และขาดการยอมรับทางสังคม

2. กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาใช้หลักการพัฒนางจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน P (กำหนดสาเหตุของปัญหา) D (การปฏิบัติตามแผน) C (ตรวจสอบหาข้อผิดพลาด) A (ยอมรับการเปลี่ยนแปลง) และหลักพุทธสันติวิธี คือ สังคหวัตถุ 4 มีการให้ เอื้อเพื่อเอื้อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือ การใช้วาจาจากถ้อยคำสุภาพให้เกิดไมตรีและความรักความปรารถนาดีการชวนช่วยช่วยเหลือสร้างประโยชน์สุขแก่คนอื่น และการวางตนเหมาะสมเป็นกัลยาณมิตร

3. การนำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสา พบว่า หลักพุทธสันติวิธี คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยพัฒนาความรู้สึกร่วมและพัฒนาความคิดจิตใจให้มีความเข้มแข็ง รู้จักการให้ เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส

* Received April 1, 2020; Revised May 17, 2020; Accepted May 21, 2020

วาจาสุภาพ วางตนเหมาะสม ทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการทำงาน การระดมสมอง สร้างจิตสำนึก ลงมือปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบโดยมีสติเป็นฐาน

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนา; ผู้นำสตรีด้านจิตอาสา; การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง, สติเป็นฐาน

Abstract

The article consisted of three objectives: 1) to study the problems regarding the potential of women leaders in volunteering for taking care of the dependent elderly of Sawai subdistrict, Phrang Ku district, Sisaket province; 2) to study the process of developing women leaders in volunteering for taking care of the dependent elderly based on the Buddhist peaceful means; and 3) to develop and present the process of developing women leaders in volunteering for taking care of the dependent elderly of Sawai subdistrict, Phrang Ku district, Sisaket province. This was qualitative research involving documentary research and in-depth interview with 23 persons. The data were analyzed and interpreted for designing and creating a process for the development of women leaders in volunteering. From the study, it was found as follows:

1. The problems of women leaders in volunteering for taking care of the dependent elderly were caused by physical and mental conditions that were easily sensitive, not strong and lack of self-confidence. As well as the social factor which was the lack of social acceptance.

2. The process of developing women leaders in volunteering for taking care of the dependent elderly employed the four-step quality improvement principle consisting: Plan (determining the causes of the problems), Do (following the plan), Check (examining for any mistake or error), Act (accepting the change). As well as the application of the Buddhist peaceful means, namely, the Four Bases of Social Solidarity (*Saṅgahavatthu*) comprising: 1) *Dāna* referred to giving, sacrificing, and helping; 2) *Piyavācā* referred to kindly speech; 3) *Atthacariyā* referred to useful conduct by helping others; and 4) *Samānattatā* referred to behaving consistently friendly and like a good friend (*Kalyāṇamitta*).

3. The presentation of the process of developing women leaders in volunteering, it was found that the Buddhist peaceful means, namely, the Four Bases of Social Solidarity (*Saṅgahavatthu*) had the results upon the women leaders as follows: the development of mutual feelings and the strengthening of the mind, learning to be the giver, being cheerful and smiley, having polite speech and behaving properly. All these led to the improvement of

the work process, brainstorming, the building of consciousness, the implementation of work as well as the sharing of responsibility with mindfulness as a base.

Keywords: Process Development; Women Leaders in Volunteering; Caring for the Dependent Elderly; mindfulness as a base.

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยมีจำนวนผู้อายุเกิน 60 ปี ราว 11 ล้านคน จำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และคาดว่าจำนวนผู้สูงอายุไทยจะเพิ่มเป็นร้อยละ 21 และ 24 ของประชากรรวมในอีก 10 ปี และ 14 ปีข้างหน้าตามลำดับ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรครั้งสำคัญ นั่นคือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Foundation for Gerontology Research and Development Institute, 2016) ข้อมูลจากที่ทำการการปกครองจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มของจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้นโดยในปี 2556 จากประชากรผู้สูงอายุ 168,533 คน หรือร้อยละ 12.8 ของประชากรในจังหวัดศรีสะเกษ เพิ่มขึ้นในปี 2560 เป็นร้อยละ 14.6 ทั้งนี้ตามนิยามของสังคมผู้สูงอายุประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 โดยพิจารณาจากประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2567 นั่นคือ เมื่อประชากรอายุ 60 ขึ้นไปมีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 20 แนวโน้มผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั่นคือจังหวัดศรีสะเกษ กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุ (60) ขึ้นไปในขณะที่ประชากรวัยเด็กและประชากรวัยแรงงานลดลงเรื่อยๆ จะส่งผลกระทบต่อสถานะสังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดและประเทศ (Sisaket Statistical Office, 2018) ดังนั้นการเตรียมตัวจัดการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น

จากสถานการณ์ของสังคมเกี่ยวกับผู้สูงวัยดังกล่าว ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อที่จะเข้ามาดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบกับภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของบทบาทสตรี ซึ่งปัจจุบันสตรีมีจำนวนมากกว่าบุรุษ ในด้านครอบครัวหลายคนที่มีเสียชีวิตจะต้องเป็นหัวหน้าดูแลสมาชิกในครอบครัว ซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่คนในสังคมก็ยังมีเจตคติว่า สตรีมีความสามารถน้อยกว่าบุรุษ และปลูกฝังให้สตรีเป็นผู้ตามเป็นผลให้สตรีขาดโอกาส และการยอมรับในการเข้าร่วมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงได้กำหนดนโยบายให้มีแผนพัฒนาสตรีเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แผนพัฒนาสตรีเป็นนโยบายที่ประเทศไทยจัดทำขึ้นเป็นฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2525 ต่อมาองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้มีปีสตรีสากล เพื่อผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้หญิงและชายมีความเสมอภาคยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงได้ทบทวนและปรับปรุงจัดทำนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2545) เพื่อให้สตรีมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนากิจกรรมต่างๆ มากขึ้น สอดคล้องกับนโยบาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของคนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ทักษะในการประกอบอาชีพมีความมั่นคง

ในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และเสริมสร้างให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (Chayowan, 2002) ให้รู้จักระมัดระวังดูแลป้องกันและรักษาสุขภาพของตนทั้งทางกายและจิตใจ มีความรู้อย่างน้อยจบการศึกษาภาคบังคับ ให้โอกาสพัฒนาสติปัญญาความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองและมีงานทำที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองและต่อการดูแลคนในครอบครัว (National Committee for Promotion and Coordination of Women, 1994) ซึ่งรวมไปถึงการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว และชุมชน

อนึ่ง ถึงแม้ว่าครอบครัวจะยังคงเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ หากแต่ว่าสมาชิกในครอบครัวก็ลดน้อยถอยลงเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของจำนวนบุตรเฉลี่ยที่ลดลง มีการอยู่เป็นโสดมากขึ้น การอยู่อาศัยแบบครอบครัวขยายที่ลดลง การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อการประกอบอาชีพ ประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้นหรือได้รับการรักษาที่ช่วยยืดชีวิตให้อยู่ยาวนานขึ้นถึงจะมีความพิการร่วมด้วยก็ตาม ตลอดจนผู้สูงอายุเองถึงจะมีคู่สมรสและบุตร แต่ก็ไม่มีน้อยต้องอยู่ลำพัง ไม่ได้ได้อยู่ด้วยกันกับบุตรหรือคู่สมรสเมื่ออย่างเข้าวัยชรา ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาได้เข้ามามีส่วนเพื่อดูแลผู้สูงอายุตลอดจนสถาบันทางสังคมอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนครอบครัวดูแลผู้สูงอายุที่ประสบภาวะพึ่งพิงได้อย่างยั่งยืน (Suchanan, 2011)

การทำงานของผู้นำสตรีด้านจิตอาสา จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะหลายๆ ด้าน เช่น ด้านจิตใจ เป็นต้น ซึ่งต้องพร้อมที่จะรับทำงานอาสาเพื่อประโยชน์สุขต่อผู้อื่น หรือเพื่อส่วนรวม ทำด้วยความเต็มใจ ในทางพระพุทธศาสนามีหลักของการทำงานเพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจของผู้นำด้านจิตอาสา โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ (1) ทาน (การให้) (2) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) (3) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) (4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) (Phra Brahmagunabhorn, 2003) เป็นหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่สร้างการยึดเหนี่ยวเพื่อนมนุษย์ให้รักใคร่และปรองดองกัน จัดว่าเป็นเครื่องผูกใจคน และสามารถนำพาสังคมให้เกิดสันติสุขได้ การทำงานด้วยลักษณะดังกล่าวต้องทำด้วยสติ คือ มีความรู้ตัว การใคร่ครวญรอบครอบระมัดระวัง ทั้งส่วนการควบคุมตนเองและการรู้จักสังคมบุคคลที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือบริบทสังคมหรือบุคคลนั้นๆ

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวในผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง สำหรับผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงให้ยอมรับสภาพตามความเป็นจริงในเรื่องการเจ็บป่วยที่กำลังเผชิญอยู่ว่า ความชรา ความเจ็บป่วยเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดาที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบไม่มีใครหนีพ้น เมื่อถึงเวลาที่สมควรทุกคนต้องได้พบกับเทวทูตครบทั้งสี่ เพื่อให้ผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงมีความทุกข์ มีความอบอุ่นใจและมีความหวัง จึงควรมีผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงเข้าไปทำหน้าที่ในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาหลักการแนวทางและนำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง ศึกษากรณีตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 โดยมีสติเป็นฐานมาใช้เป็นแนวพัฒนาและปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตได้จริงกับกลุ่มผู้สูงวัยที่เจ็บป่วยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ พิกัดหรือทิวทัศน์ภาพต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจวัตรประจำวัน และการดูแลต่อเนื่องรวมทั้งผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงตามความเหมาะสม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับศักยภาพการทำงานของผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงโดยพุทธสันติวิธี
3. เพื่อพัฒนาและนำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง ศึกษาระณีตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การฝึกอบรมพัฒนาทักษะผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัย การสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง (Focus group discussion) โดยสรุปการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) เก็บรวบรวมข้อมูล จาก พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาไทย พ.ศ. 2539

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัย และผลงานของบุคคลต้นแบบ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัย

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำเครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์ทัศนคติการดำเนินชีวิต การทำงาน กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง

ขั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ และ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาจำนวน 23 คน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน มาให้ข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์นำไปสู่การปรับแก้ไข เพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนามาบทบาทหน้าที่ของผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง ตามกระบวนการขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปสังเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัยพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบปัญหาที่ต้องการทราบ

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการวิจัยโดยทำการสรุปเนื้อหา โดยเขียนบรรยายเชิงวิเคราะห์ทั้งเพิ่มเติมข้อเสนอแนะทั้งในด้านเนื้อหาและประเด็นในการทำวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับศักยภาพการทำงานของผู้นำสตรีจิตอาสา เพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย อ.ปราสาท จ.ศรีสะเกษ มีผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงจำนวน 11 คน มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ดังนี้ (1) โรคชรา จำนวน 4 คน (2) เส้นเลือดในสมองตีบ จำนวน 1 คน (3) โรคกระดูกทับเส้นประสาท จำนวน 1 คน (4) โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต จำนวน 2 คน (5) พิการ จำนวน 1 คน (6) เส้นเลือดหัวใจตีบ จำนวน 1 คน และ (7) ตับแข็ง จำนวน 1 คน (Chimpinit, 2020)

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงในตำบลสวาย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สภาพปัญหาด้านร่างกาย ได้แก่การเจ็บป่วยอันเกิดจากโรคภัย ชราภาพที่เกิดจากการเสื่อมโทรมสภาพของร่างกาย และ สภาพปัญหาด้านจิตใจ ได้แก่การซึมเศร้า เหงา วิตกกังวล หวาดหวั่นไม่มั่นใจในชีวิต ส่วนปัญหาของผู้นำสตรีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะด้านจิตใจที่มีภาวะทางอารมณ์ เช่น โลก โกรธ หลง อีกรึม รื่นเริง เหงาหงอย โกรธ เกลียด อิจฉาและ แค้น เศร้า ซึม เบื่อ และท้อ กลุ่มสนุก คะนอง เบิกบาน และผ่อนคลาย อารมณ์ ซ่อนเร้น เปิดเผย หรือเก็บกด อารมณ์เหล่านี้สามารถปรับปรุงและพัฒนาจิตใจเป็นอารมณ์ที่ทำให้ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาต้องระมัดระวังในการดูแลผู้ป่วย (Chaisopha, 2020) จากการสำรวจเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน สามารถทำเป็นตาราง วิเคราะห์ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาที่มีต่อการการดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strange)	จุดอ่อน (Weakness)
<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความพร้อมที่จะเป็นจิตอาสา/พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น 2. กล้าพูด กล้าทำ กล้าคิด กล้าแสดงออก 3. มีเวลา 4. มีใจ/อภัยสยตี มีน้ำใจ มีความเสียสละ 5. มีความสามารถหลายอย่าง 6. เดินทางสะดวกไปได้ทุกที่ ขับรถได้ 7. มีความมั่นใจในตัวเอง 8. เป็นผู้ฟังที่ดี 9. อยากรู้ อยากรู้ อยากรู้ 10. มีอาชีพรองรับ (เป็นนักพัฒนาชุมชน) 11. ไม่มีภาระ 12. ครอบคลุมเข้าใจ 13. เป็นคนพูดตรงๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดทักษะการสื่อสาร ไม่กล้าพูด พูดน้อย พูดไม่เป็น พูดตรงไปตรงมา 2. ไม่กล้าแสดงออก 3. ขาดความรู้ ความรู้ น้อย 4. ขาดทักษะในการบันทึก 5. ขาดความมั่นใจในตัวเอง 6. ร่างกายไม่แข็งแรง สุขภาพไม่ดี 7. ไม่มีเวลา, เวลาไม่ตรงกับชาวบ้าน 8. ไม่มีเวลา เวลาไม่ตรงกับชาวบ้าน
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Treat)
<ol style="list-style-type: none"> 1. พระอาจารย์และทีมงานสนับสนุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภาวะทางบ้านมาก

2. ได้รับโอกาสให้มาเป็นจิตอาสา	2. ไม่มีเวลา
3. มีทีมงานและองค์กรต่างๆสนับสนุน	3. ไม่มีเงิน,ไม่มีทุน
4. หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาจากกลุ่มคนต่างๆ ก่อนที่จะมีการฝึกอบรม	4. ครอบครัวยุไม่เข้าใจ และไม่เห็นด้วย
	5. ขาดคนสนับสนุน
	6. ขาดอุปกรณ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโดยพุทธสันติวิธี ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดและทฤษฎี เช่น วงจรการควบคุมคุณภาพ (PDCA Cycle) หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) แนวคิดการพัฒนาการทำงานสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคคล เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการพัฒนา 4 คำ คือ 1. การวางแผน (Plan) คือ การวางแผน การดำเนินงาน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 2. ปฏิบัติตามแผน (Do) คือ การกำหนดโครงสร้างบทบาทหน้าที่ การกำหนดวิธีการ ขั้นตอน ผู้ดูแลรับผิดชอบ 3. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) คือ ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนงาน สามารถตอบโจทย์และตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประเมินปัญหา / จุดอ่อน / ข้อดี / จุดแข็ง ที่มีในการดำเนินการ 4. ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อเนื่อง (Act) คือ การวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแผน ในการปรับปรุงต่อไป เสนอแนะปัญหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาระบบที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก (Udomthanathira, 2020)

ส่วนหลักการพัฒนาตามหลักพุทธสันติวิธี ผู้วิจัยได้ทำการประยุกต์ใช้หลัก หลักสังคหวัตถุ 4 เพราะเป็นหลักการเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นหลักการครองคนและประยุกต์ใช้กับทักษะภาวะผู้นำได้เป็นรากฐานแห่งการแบ่งปันผลประโยชน์สุขทางวัตถุที่ลงตัว และความเจริญก้าวหน้าทั้งส่วนตัวและส่วนรวม กล่าวคือ หลักยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี (Thai Tripitakas: 11/210/170) ได้แก่

1. **ทาน** คือ การให้ คือเอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจนให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน
2. **ปิยวาจา** หรือ เปยยวัชชะ คือ การใช้วาจาให้เป็นที่ยรัก วาจาตุดต็มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่กัน
3. **อรรถจริยา** คือ การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์สุขแก่คนอื่น ๆ
4. **สมานัตตตา** คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา (Thai Tripitakas: 21/32/51) ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2005)

ผู้วิจัยได้นำหลักการแนวคิดทฤษฎีมาออกแบบกระบวนการพัฒนาตามหลักวิชาการประกอบกับหลักพุทธสันติวิธีที่สำคัญ ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย มี 4 ขั้นตอน (1) ขั้นการพัฒนาให้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของ

การให้อย่างถูกต้องและเหมาะสมสอดคล้องกับผู้กลุ่มคนที่ต้องการความช่วยเหลือ (2) ขั้นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (3) ขั้นการพัฒนาทักษะและแง่มุมเกี่ยวกับทักษะการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และ (4) ขั้นตอนการพัฒนาสติสมาธิเพื่อให้จิตใจนิ่ง เย็น มั่นคง และสามารถตัดสินใจทำงานรับใช้เพื่อนมนุษย์

ผู้วิจัยได้นำกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงดังกล่าวข้างต้นนั้น ไปทดลองใช้กับชุมชนในหมู่บ้าน การทดลองใช้ในภาคปฏิบัติภาคสนาม ได้มีการสังเคราะห์และปรับปรุงองค์ประกอบใหม่ให้สอดคล้องกับกิจกรรมและบริบทอัตลักษณ์ของผู้นำสตรีในพื้นที่จริง ซึ่งปรากฏองค์ประกอบเป็น 5 กระบวนการใหญ่ คือ

- (1) การกระตุ้นนำสตรีสตรีเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ
- (2) การพัฒนาทักษะผู้นำสตรีจิตอาสาให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง
- (3) การเสริมกิจกรรมให้สามารถเข้าใจ และมีทักษะในระดับสูงมากยิ่งขึ้น
- (4) การลงพื้นที่ทำงานในสถานที่จริง และดูแลผู้สูงวัยในเขตพื้นที่ตำบลสวาย ใน 10 หมู่บ้าน โดยให้ผู้นำสตรีทั้ง 23 ท่านได้ร่วมกันดูแลและช่วยเหลือกัน
- (5) การประเมินศักยภาพการทำงานของผู้นำสตรีเองและประเมินกระบวนการดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงว่า สำเร็จผลเป็นไปตามที่ได้รับการฝึกฝนพัฒนา

ทั้ง 5 กระบวนการนี้ สามารถสรุปเป็นโมเดลประกอบการดำเนินงานมีรายละเอียดได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 : กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย

อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ โดยพุทธสันติวิธี

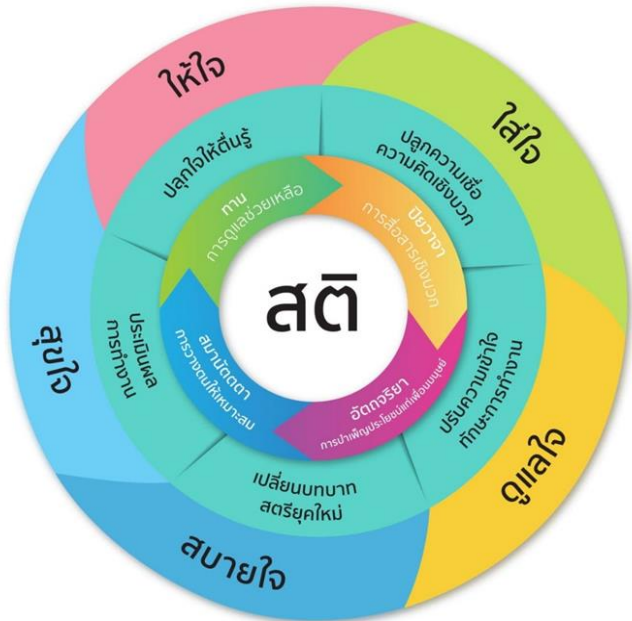

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่ภาวะพึ่งพิงของตำบลสวาย อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ จากกระบวนการที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ได้ให้ข้อเสนอไว้ในวัตถุประสงค์ที่ 2 ข้างต้น และได้นำไปสู่การทดลองฝึกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง หลังจากที่ได้ผ่านการทดลองฝึกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสรุปประเมินกระบวนการ และได้ค้นพบองค์ความรู้ สามารถสรุปปรับแก้ไขกระบวนการดังกล่าวข้างต้นนั้นหลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติมาแล้ว ได้แบ่งกระบวนการพัฒนาออกเป็น 4 ชั้น (Layer) ประกอบด้วย

- (1) แกนแห่งสติซึ่งเป็นฐานแห่งองค์ธรรมข้อสังคหวัตถุ
- (2) หลักสังคหวัตถุ ซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติของผู้นำสตรีจิตอาสา ประกอบด้วยทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา
- (3) แนวปฏิบัติว่าการปลูกฝังแนวทางการฝึกผู้นำสตรีจิตอาสาประกอบด้วย
 - ปลูกให้ตื่นรู้
 - ปลูกความเชื่อความคิดเชิงบวก
 - ปรับความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการทำงาน
 - เปลี่ยนบทบาทไปสู่การเป็นผู้นำสตรีจิตอาสา
 - การประเมินผลการทำงาน
- (4) เป้าหมาย (Outcome) ของการทำงานจิตอาสาที่จะนำไปสู่การให้ใจ ใสใจ ดูแลใจ ความสบาย และสุขใจของผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง

กระบวนการดังกล่าวต้องทำด้วยความตระหนักรู้ในเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ เพราะต้องเกี่ยวข้องกับความอ่อนไหวทางด้านความรู้สึกของผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง กล่าวคือ ต้องทำด้วยสติความรอบคอบระมัดระวังใคร่ครวญให้ดี คือ มีสติ รู้จักคิดหรือคิดเป็น หรือการคิดพิจารณาโดยแยบคาย คือพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ แยกแยะองค์ประกอบจนมองเห็นตัวสถานะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง

สามารถอธิบายรายละเอียดประเด็นกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 : นำเสนอผลสรุปแนวทางกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสา เพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ ได้ทราบกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งสามารถสร้างกลุ่มสตรีจิตอาสาด้วยการพัฒนาทัศนคติ และชุดความคิดเกี่ยวกับวิถีการให้ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาความรู้สึกร่วมและพัฒนาความคิดจิตใจให้มีความเข้มแข็ง รู้จักการให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส วาจาสุภาพ วางตนเหมาะสม ส่วนการปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่ดีกว่าเดิม คือ การระดมสมองเพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงาน สร้างทักษะ และสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ต่อการทำงานจิตอาสา เพื่อมุ่งสร้างประโยชน์สุขต่อผู้อื่น ทำงานด้วยสติมีความรอบคอบระมัดระวังใคร่ครวญ สิ่งใดเป็นโทษ เป็นประโยชน์มิใช่ประโยชน์ต่อผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน คือ รู้จักประมาณตน คือ ความพอเหมาะพอควร ทั้งในด้านการแสดงออกที่สัมพันธ์กับคนอื่นและสังคม รู้จักการวางตัว กาลเทศะ รู้กาลคือรู้จังหวะเวลาในการแสดงออกไม่ว่าจะเป็นความคิดอ่านการพูดและการกระทำต่าง ๆ รู้จักสภาพบริบทของคนและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น สะท้อนการมีสติที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างชัดเจนทั้งในวิถีคิด และการกระทำ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัญหาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มาจากสภาพทางกาย สภาพทางจิตใจที่อ่อนไหวง่ายไม่เข้มแข็งและขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง รวมถึงปัจจัยทางสังคม คือขาดการยอมรับทางสังคมซึ่งวัฒนธรรมที่เน้นให้ความสำคัญกับผู้ชายเป็นใหญ่ สอดคล้องกับงานของ Areeya (1984) ที่มองว่าสตรีไม่สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีได้เต็มที่ ตามความถนัดและตามความพอใจของตน อุปสรรคของการพัฒนาสตรี คือ การที่สังคมผลักภาระการอยู่เหี่ยวเฝ้าเรือนให้แก่สตรีมากเกินไป มีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน โดยเน้นบทบาทของสตรีภายในบ้านและของชายอยู่ภายนอกบ้าน แต่ในขณะปัจจุบันสตรียุคใหม่จะมีบทบาทสูงในการกำหนดความเป็นไปของบริบททางสังคมและด้วยบทบาทหน้าที่อาจทำให้ประสบกับปัญหาทางด้านจิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอจึงเกิดเป็นปัญหาในการทำงาน จึงเห็นว่าสตรีจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และมีบทบาทในสังคมส่วนรวมสอดคล้องกับ TanJariyaporn (2000) ที่กล่าวว่า ควรให้การศึกษาเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่สตรี เพื่ออบรมเลี้ยงดูบุตรให้เจริญทางด้านร่างกายและจิตใจ มีระเบียบวินัย และรู้จักการวิเคราะห์ข้อมูลและวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่สมาชิกในชุมชนเป็นที่พึ่งพาของชุมชน และมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา สอดคล้องกับ Sangsri (1998) ที่ได้ให้แนวคิดที่ว่า สตรีควรได้รับโอกาสส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ลูกหลานญาติพี่น้องและคนในชุมชนได้พัฒนาความรู้และมองเห็นประโยชน์ในการเรียน สถาน

สภาพสตรีถือว่าเป็นแนวคิดสำคัญให้เกิดความเข้าใจในฐานะและบทบาทชีวิตหลายด้าน อีกทั้งเป็นตัวบ่งบอกถึงโอกาสเข้าถึงและความสามารถควบคุมทรัพยากร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงใช้หลักการหลักการพัฒนางวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของ เดมมิ่ง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน Plan (กำหนดสาเหตุของปัญหา) Do (การปฏิบัติตามแผน) Check ตรวจสอบหาข้อผิดพลาด Act (ยอมรับการเปลี่ยนแปลง) ทั้งนี้ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาต้องมีการศึกษาเรียนรู้หลักการพัฒนาตนเองผลจากการวิจัยสอดคล้องกับงานของ Arecheewarangabrogh (2004) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของ PDCA ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพนั้น ไม่ใช่เพียงแค่การปรับแก้ผลลัพธ์ ที่เบี่ยงเบนจากเกณฑ์มาตรฐานให้กลับมาอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ที่ต้องการเท่านั้น แต่เพื่อให้ก่อเกิดการปรับปรุงด้วยการป้องกัน ไม่ให้เกิดของเสียซ้ำซ้อน พร้อมยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้นในแต่ละรอบของ PDCA อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบอย่างมีการวางแผน อีกทั้งหลักพุทธวิธีว่าด้วยสังคหวัตถุ 4 เป็นทางปฏิบัติทานว่าด้วยการให้ การมุ่งกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมาน การชวนช่วยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่คนอื่น ๆ และ การทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเหมาะสม สอดคล้องกับ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร) ที่ได้กล่าวถึงหัวใจของการทำประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ การมุ่งสร้างที่พึ่งหรือความมั่นคงให้แก่คนอื่นทั้งในได้ด้านวัตถุและจิตใจ เป็นการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเราเพื่อไปช่วยเหลือ สร้างประโยชน์สุขหรือเป็นที่พึ่งให้แก่คนอื่น ๆ ดังที่ทรงตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่คนหมู่มาก... เพื่ออนุเคราะห์... เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย... โดยนัยยะการให้มุ่งประโยชน์แก่ผู้อื่น 3 ลักษณะ ได้แก่ ก) ให้โดยหวังจะอนุเคราะห์ เกื้อหนุน เอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยกรุณา ข) ให้โดยหวังเพื่อเป็นการสมานสามัคคี ในฐานะผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตน ค) ให้เพื่อเป็นการตอบแทนคุณ ปรรณานาบูชาคุณแก่ท่านผู้มีคุณ (Somdet Phramaha VTravong (Pim Dhammadharo), 1985) จึงกล่าวได้ว่าการให้ประโยชน์สุขต่อผู้อื่น คือ การเอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือใน 3 ความหมาย คือ 1) อามิสทาน คือ ทานที่ให้ด้วยทรัพย์สินของ 2) ธรรมทาน คือ การให้ธรรมเป็นทาน คือ การแก้ปัญหา การให้ คำแนะนำ สั่งสอน ให้ข้อคิด ให้กำลังใจ และ 3) อภัยทาน คือ การให้อภัย มีเมตตากรุณา รวมอยู่ด้วย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การนำเสนอกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีจิตอาสา พบว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยพัฒนาความรู้สึกร่วมและพัฒนาความคิดจิตใจให้มีความเข้มแข็ง รู้จักการให้เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส วาจาสุภาพ วางตนเหมาะสม คือ หลักสังคหวัตถุ 4 สอดคล้องกับงานของ Phra Dharmakosajan (2006) ที่กล่าวว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ถือได้ว่าเป็นสามารถนำมาบริหารจัดการคนในสังคมให้มีสันติสุข เนื่องจากหลักธรรมมะนี้เป็นหลักแนวคิดที่เป็นกำลังแห่งการสงเคราะห์ หรือ มนุษย์สัมพันธ์ เป็นหลักการของการครองใจคนหลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้วิธีทำให้คนรัก และยังถือว่าเป็นหลักสังคมสงเคราะห์ประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจสมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถอยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน สอดคล้องกับงาน Panpetch (2007) ซึ่งได้แสดงทรรศนะไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักการสงเคราะห์ หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ส่วนการปรับปรุง

กระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่ดีกว่าเดิมคือการระดมสมองเพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงานและสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจิตอาสา

สรุป

กระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นการให้หรือวิทยาทานแบบองค์รวมเป็นการดูแลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยบูรณาการ โดยใช้หลักการหลักการพัฒนางวงจรคุณภาพ (PDCA) ตามแนวคิดของเดมมิ่งจัดเป็นกระบวนการสากลที่มีแนวคิดกล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) มาเป็นแนวทางในการวางแผนในโครงการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง พร้อมกับประยุกต์ใช้หลักพุทธสันติวิธีว่าด้วยสังคหัตถ์ 4 โดยรวมหัวใจสำคัญคือ การเสียสละมุ่งสร้างประโยชน์สุข คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่คนอื่น ๆ แต่ความจริงคือการสร้างทั้งประโยชน์ตนและทั้งประโยชน์ผู้อื่น คือ การได้รับประโยชน์ทั้งตัวเราและคนอื่นพร้อม ๆ กันทั้งสองฝ่าย เป็นการส่งเสริมเกื้อหนุนหรือบำเพ็ญโดยไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียเปรียบ ตัวเราก็ได้ฝึกฝนพัฒนา เรียนรู้ เสียสละแบ่งปัน เราได้สร้างบุญบารมี และคนอื่นก็ได้ประโยชน์ในฐานะผู้รับ เกิดความสุขทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับ ดำเนินชีวิตให้สำเร็จด้วยสติไม่มีความประมาท

ผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงอาศัยการดำรงอยู่บนพื้นฐานของจิตใจที่ชื่อว่า “ผู้ให้” ทั้งความคิดและจิตวิญญาณที่เสียสละแบ่งปัน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้นำทางด้านจิตอาสา กล่าว คือ จิตอาสาต้องทำหน้าที่ให้ดี มีการเรียนรู้ในแต่ละชั้นอย่างมีคุณค่า และความรับผิดชอบก่อให้เกิดเป็นนักพัฒนาผู้นำด้านจิตอาสาอย่างสมบูรณ์แบบโดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวนำมาจิตใจถึงจะเรียกได้ว่าเป็นสตรีผู้นำทางด้านจิตอาสาอย่างสมบูรณ์แบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสา ผู้นำสตรีจักต้องมีการเริ่มพัฒนาจากการมีสติ ใช้สติเป็นฐานในการพัฒนา มีจิตใจที่เป็นเมตตา มีการให้ แบ่งปันเพื่อเป็นการต่อยอดพัฒนาด้านกาย เวทนา จิต ธรรม เป็นการเข้าใจตัวเอง รวมถึงเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง เข้าใจสรรพสิ่งบนโลกนี้ที่มีเกิดแล้วก็มีดับไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ควบคุมไม่ได้ ทุกสิ่งบนโลกไม่มีตัวตน ไม่ยั่งยืน เป็นสมมุติ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป แม้แต่มนุษย์ร่างกายก็ไม่ใช่ของเรา เป็นการรวมกันของธาตุ 4 คือธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ประกอบเป็นร่างกาย สุตท้ายก็กลับคืนสู่ธรรมชาติ ให้รู้จักปล่อยวางจะได้ไม่ทุกข์ ไม่ท้อ พบกับชีวิตสันติสุข และทำงานด้านการนี้ด้วยจิตใจที่มั่นคงและเข้มแข็ง

ด้านกระบวนการต้องมีการจัดตั้งกลุ่มร่วมกันทำงานเพื่อเพิ่มพลังศักยภาพและเกิดการเรียนรู้ขยายกลุ่มเครือข่ายให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนอื่น
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิงเพื่อหลอมรวมสู่สัมฤทธิผล
3. ศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรสู่การพัฒนาการพัฒนานำสตรีด้านจิตอาสาเพื่อดูแลผู้สูงวัยที่มีภาวะพึ่งพิง
4. ศึกษารูปแบบแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการพัฒนาผู้นำสตรีด้านจิตอาสา

References

- Arecheewarangabrogh, S. (2004). *Practical PDCA solve problems and improve for Success*. Bangkok: Sino Design.
- Areeya, K. (1984). *The preferred pattern of Thai women*. Long-term Planning Working Group. (n.d.).
- Chayowan, N. (2002). *Elderly population in Thailand*. Bangkok: National Statistical Office.
- Chaisopha, S. (2020). Women leaders in volunteerism. *Interview*. January, 23.
- Chimpinit, M. (2020). Women leaders in volunteerism. *Interview*. January, 23.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2015). *Situation of the Thai Elderly 2015*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- National Committee for Promotion and Coordination of Women. (1994). *Long-term women policy and master plan (1992 - 2011)*. Office of the Permanent Secretary.
- Panpetch, S. (2007). *Application of Buddhist principles and way of life of communities*. Independent research report. Bangkok: Graduate Business University.
- Phra Dharmakosajan. (2006). *Buddhist management methods*. Bangkok: Printing house Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A.Payutto). (2003). *Buddhism Dictionary Edition Compile dhamma*.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A.Payutto). (2005). *Dictionary of Buddhism*. 13th edition. Bangkok: S. R. Printing Ltd., Part.
- Sisaket Statistical Office. (2018). Situation of the elderly in Sisaket 2018. Retrieved November 3, 2019, from http://urce:http://Sosisaket.nso.go.th /index.php? option =com_content&view=article&id=503:-2561&catid=105:2012-01-09-07-07-49Itemid.
- Suchanan, J. (2011). *Lifelong Education and Community Development*. Bangkok: O.A. Printing House.

Somdet Phramaha Vīravong (Pim Dhammadharo). (1985). *Auspicious of top life; Complete version*. Bangkok: Thammasapa Press.

Sangsri, S. (1998). *The role of Thai women in rural areas in providing lifelong education*. Research report. Research and Development Institute Sukhothai Thammathirat Open University.

TanJariyaporn, P. (2000). *The process of developing women in Thailand: concepts and policies*. (n.p.).

Udomthanathira, K. (2020). Retrieved January 18, 2020, from <https://www.iok2u.com/index.php/article/innovation/240-pdca-cycle-deming-cycle>